

บทคัดย่อ

อนุภาคในนิทานคำกลอนเรื่องพระคาจูด : การศึกษา เปรียบเทียบกับอนุภาคในนิทานไทย

บทความนี้มุ่งศึกษาอนุภาคในนิทานคำกลอนเรื่องพระคาจูดและเปรียบเทียบอนุภาคที่มีลักษณะเหมือนคล้ายกับอนุภาคในวรรณกรรมนิทานของไทย เพื่อศึกษา ลักษณะร่วมของอนุภาคในนิทานไทย ผลการศึกษาพบว่านิทานคำกลอนเรื่องพระคาจูด มีอนุภาคที่มีลักษณะร่วมกับอนุภาคในนิทานไทยทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ อนุภาคด้านตัวละคร อนุภาคด้านวัตถุสิ่งของ และอนุภาคด้านเหตุการณ์ อนุภาคที่มีลักษณะร่วมกันแสดงให้เห็นว่านิทานคำกลอนเรื่องพระคาจูดได้เลือกเอาอนุภาคที่น่าสนใจซึ่งเหมือนคล้ายกับอนุภาควรรณกรรมนิทานเรื่องอื่นๆ มาสร้างเรื่องเพื่อทำให้เกิดความสนุกสนานและอบรม สักสอนคนในสังคม

Abstract

A Study of Thai Literary Motifs: Pra Kawut

This study aims to investigate the motifs used in a Thai verse tale called Pra Kawut. Comparing the characteristics found in Pra Kawut with other Thai tales, common motif characteristics within Thai literary works can be analyzed. Interestingly, Pra Kawut shares three common motifs with other Thai tales: characters, objects and events. These shared motifs indicate that Pra Kawut employs the common Thai literature motifs; both for entertaining and didactic purposes.

อนุภาคในนิทานคำกลอนเรื่องพระคาจู้ต : การศึกษาเปรียบเทียบกับอนุภาคในนิทานไทย*

วชิรวิษญู มั่งมูล^๑

บทนำ

เรื่องพระคาจู้ตเป็นนิทานคำกลอน ต้นฉบับเป็นเอกสารตัวเขียนที่ยังไม่เคยตีพิมพ์มาก่อน มีจำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 ชื่อเรื่องพระคาจู้ต เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดลพบุรี เขียนในสมุดไทยขาว เส้นหมึก ต้นฉบับอยู่ที่สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ฉบับที่ 2 ชื่อเรื่องพระคาจู้ต เขียนในสมุดไทยดำ เส้นดินสอขาว ต้นฉบับอยู่ที่กลุ่มหนังสือตัวเขียนและจารึก หอสมุดแห่งชาติ ทั้ง 2 ฉบับมีเนื้อหาต่อเนื่องกัน นิทานคำกลอนเรื่องพระคาจู้ตมีรูปแบบคำประพันธ์แบบกลอนนิทาน ขึ้นต้นด้วยวรรครับมีจำนวนคำในวรรค 7-9 คำ และเพิ่มลักษณะพิเศษของกลอนด้วยกลบทมธุรสวาทีและสิงโตเล่นหาง จุดมุ่งหมายในการแต่งเพื่อความบันเทิงและสอนใจ กวีเขียนคำอุทิศขอให้ท่านนิสงส์เป็นผู้มีปัญญาอ่อนไวและบรรลู่พระนิพพานอันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ในด้านสมัยที่แต่งพิจารณาจากรูปตัวอักษร อักษรวิธี ตลอดจนพิจารณาจากเนื้อหาและลักษณะคำประพันธ์สันนิษฐานว่าแต่งในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

---

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์นิทานคำกลอนเรื่องพระคาจู้ต” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวณิต วิงวอน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

^๑ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาวรรณคดีไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^๑ ต้นฉบับฉบับที่ 2 เขียนชื่อเรื่องว่าพระคาจู้ต แต่ในบทความนี้ใช้ว่า พระคาจู้ต โดยตลอด

เนื้อหาในทานคำกลอนเรื่องพระคาจูดเป็นแบบนิทานจักรๆ วงศ์ๆ หรือนิทานประโลมโลก มีความสนุกสนาน สำนวนภาษางดงาม แต่วรรณกรรมเรื่องนี้ยังไม่เคยเผยแพร่และไม่มีผู้ศึกษามาก่อน การศึกษานิทานคำกลอนเรื่องพระคาจูดในด้านอนุภาค นอกจากเผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่นที่เป็นต้นฉบับตัวเขียนให้ผู้ที่สนใจศึกษาแล้ว ยังทำให้เห็นลักษณะร่วมที่สำคัญของนิทานไทยทั้งที่เป็นมุขปาฐะและลายลักษณ์ ซึ่งในที่นี่มีขอบเขตนิทานภาคกลางเป็นหลัก

เนื้อเรื่องย่อ

ท้าวพิสุทธการครองเมืองมหินมีมเหสีชื่อนางโกมลรัศมี เมื่อนางโกมลรัศมีตั้งครรภ์ได้ 3 เดือนได้ประพาสุอุทยานและผลกลับไป นกหัสดีไนน์ได้โฉบนางออกไปจากเมือง พระฤๅษีชื่อโหมสิตช่วยเหลือและให้นางโกมลรัศมีอยู่ด้วยจนคลอดโอรสชื่อพระคาจูด พระฤๅษีโหมสิตสอนวิชาการต่อสู้และเวทมนตร์คาถาให้ เมื่อพระคาจูดมีอายุได้ 7 ปี พระฤๅษีให้พามารดากลับบ้านเมืองโดย พระฤๅษีมอบไม้เท้าวิเศษแก่พระคาจูด และพิศพิเศษแก่นางโกมลรัศมีไว้ป้องกันอันตราย ระหว่างทางพระคาจูดกับนางโกมลรัศมีพบกับอมมนุษย์ชื่อเขี้ยวกาง ได้ต่อสู้จนชนะ เขี้ยวกางพาพระคาจูดกับนางโกมลรัศมีไปหาพระสัตยบุญญเพื่อขอแก้วิเศษคืนน้ำ หลังจากนั้นได้เดินทางต่อและเข้าหยุดพักบนเกาะ ผีเสื้อน้ำตนหนึ่งขึ้นมาจากมหาสมุทรเห็นนางโกมลรัศมีก็หลงรักจึงสะกดและลักนางไปไว้ในถ้ำทองใต้มหาสมุทร นางโกมลรัศมีหลอกให้ผีเสื้อน้ำพาออกมานอกถ้ำ แล้วหลอกให้ผีเสื้อน้ำำตาม ผีเสื้อน้ำใช้พิศพิเศษพัดเป็นไฟบรรลัยกัลป์ไหม้ตนเอง เสียชีวิต นางโกมลรัศมีจึงรอดพ้นและเดินทางต่อมาจนเข้าเมืองพาราณสี ได้รับการช่วยเหลือจากโยคี 4 คนและบุตรสาว โยคีทั้ง 4 สงสารจึงให้บุตรสาว 4 คนติดตามนางโกมลรัศมีไปเพื่อตามหาพระคาจูด

ฝ่ายพระคาจูดเมื่อตื่นขึ้นมาไม่พบมารดาชื่อนางโกมลรัศมีก็ติดตามหาจนรู้ว่าผีเสื้อน้ำขึ้นมากลักนางไป พระคาจูดเดินทางกลับเมืองเพื่อไปหาพระบิดาและแจ้งข่าวเรื่องมารดาให้พระบิดาทราบเพื่อออกติดตามหา พระคาจูดเดินทางหลงเข้าเมืองลังกาพบกับคาวินบุตรเศรษฐีเมืองลังกา คาวินได้ชวนพระคาจูดไปอยู่ที่บ้านตน หลังจากนั้นคาวินนำเรื่องขึ้นทูลพระเจ้าจันทรราชเจ้าเมืองลังกา พระเจ้าจันทรราชให้นำพระคาจูดเข้าเฝ้าและพอพระทัยจึงรับพระคาจูดไว้เป็นโอรสบุญธรรม

สินสะก่าพี่เลี้ยงพระคาจูดออกติดตามหานางโกมลรัศมีจนพบว่าอยู่ที่เมืองบุร่า นางโกมลรัศมีฝากสารมาถึงท้าวพิสุทธการ ท้าวพิสุทธการยกทัพออกติดตามหานางมาในทะเลผ่านเมืองเงาะ ซึ่งเป็นด่านเมืองบุร่าและเอาชนะเมืองเงาะได้ เมื่อเดินทางมาถึงปากน้ำเมืองบุร่าไม่สามารถเข้าเมืองได้เพราะทางแคบ ยายซีมันทะเลซึ่งอาศัยอยู่ในป่าเมืองบุร่าจึงบอกมนตรีมหาหระเปิดเปิดทางน้ำให้ ท้าวพิสุทธการอ่านมนตรีเปิดปากน้ำเข้าไปเมืองบุร่าได้สำเร็จ ต้นฉบับจบเพียงนี้

อนุภาคในนิทานคำกลอนเรื่องพระคาจูดเปรียบเทียบกับอนุภาคในนิทานไทย

อนุภาค (motif) หมายถึงองค์ประกอบเล็กๆ ในนิทานที่มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษซึ่งทำให้เกิดการจดจำและเล่าสืบทอดต่อ อนุภาคแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ตัวละคร ได้แก่ ตัวละครที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะพิเศษ อาจเป็นคน สัตว์ อมนุษย์ ต้นไม้ เช่น แม่มด ยักษ์ นางฟ้า กินรี แม่เลี้ยงใจร้าย คนหลังค่อม แมวพูดได้
2. วัตถุสิ่งของ ได้แก่ วัตถุสิ่งของที่มีลักษณะพิเศษหรือแปลกผิดธรรมดา เช่น ตะเกียงวิเศษ ดาบวิเศษ ไม้เท้าวิเศษ
3. เหตุการณ์หรือพฤติกรรม ได้แก่ เหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่มีลักษณะพิเศษ เช่น การแปลงร่าง การสาปคนทั้งเมืองให้หลับ น้ำท่วมโลก นกประหลาดจับคนกิน (ประคอง นิมมานเหมินท์, 2543: 38)

นิทานคำกลอนเรื่องพระคาจูด มีอนุภาคที่น่าสนใจทั้งอนุภาคด้านตัวละคร อนุภาคด้านวัตถุสิ่งของและอนุภาคด้านเหตุการณ์ ซึ่งมีลักษณะเหมือนคล้ายกับอนุภาคในนิทานไทยเรื่องต่างๆ ดังนี้

อนุภาคด้านตัวละคร

อนุภาคในเรื่องพระราชนิพนธ์	อนุภาคในนิทานอื่น ๆ
<p>1. ตัวละครกำเนิดในดอกบัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - นางโกมลรัศมีมีกำเนิดในดอกบัว <p>2. ฤาษี</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระฤาษีโฆสิต อาจารย์ของนางโกมลรัศมีและพระราชนิพนธ์ <p>3. พรหมณีพิเศษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระสัณฐ์ปัญญพรหมณีพิเศษ <p>4. ผีเสื้อน้ำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ยักษ์ผีเสื้อน้ำหัวหน้าพวกปีศาจน้ำมีหน้าที่รักษามหาสมุทร <p>5. เขี้ยวกาง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เขี้ยวกาง มีหน้าที่เฝ้าประตูป่า 	<p>1. ตัวละครกำเนิดในดอกบัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - นางสุวิมลธนะบุศบาในเรื่องจำปาสีทัน - นางปทุมเกสรในเรื่องอภัยทัต - นางปทุมมาลัยและนางอุบลในเรื่องสุวรรณรัตน์ - นางสร้อยสุวรรณกับนางสุรียาในเรื่องปิ่นทอง <p>2. ฤาษี</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระบรมธรรมฤาษีในเรื่องพิมพ์สุวรรณ - ฤาษีมหาจุลในเรื่องลินทอง - ฤาษีตาไฟในเรื่องวิฆเนศวร์ <p>3. พรหมณีพิเศษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - พรหมณีพิเศษเรื่องจินดาสุริยวงศ์ - พรหมณีพิเศษ 3 คนในเรื่องพระอภัยมณี <p>4. ผีเสื้อน้ำ / ผีเสื้อสมุทร</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผีเสื้อน้ำในเรื่องสุวรรณหงส์ - ผีเสื้อสมุทรในเรื่องพระอภัยมณี - ยักษ์พรายกะสินธุ์ในเรื่องวงศ์สุวรรณ <p>5. เขี้ยวกาง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เขี้ยวกางในเรื่องแก้วพิสดาร

อนุภาคในเรื่องพระคาวุต	อนุภาคในนิทานอื่น ๆ
6. เเงาะ - ญญาเเงาะกะเต็นนายด่านเมืองบุร่า	6. เเงาะ - เเงาะป่าในเรื่องสุวรรณเลขา - เเงาะป่าในเรื่องพิกุลทอง - เเงาะสองพี่น้องในเรื่องศรนิรินทร์
7. นกยักษ์ - นกหัสดีนน	7. นกยักษ์ - นกหัสดีนนในเรื่องธนูขรรค์ - นกอินทรีในเรื่องคาวี - ปักษาวายุภัตร์ในเรื่องมณีสุริยง
8. นกพูดภาษามนุษย์ได้ - นกพูดกับสินสะกำในคราวที่เดิน ทางไปเมืองบุร่า	8. นกพูดภาษามนุษย์ได้ - นกสลิกาเรื่องแก้วกิริยา - นกแก้วและนกสลิกาเรื่อง ศิลป์ศาสตร์ - นกในเรื่องวิฆนวงศ์

อนุภาคด้านตัวละครในเรื่องพระคาวุต มีตัวละครที่เป็นทั้งมนุษย์ อมนุษย์ และสัตว์ อนุภาคตัวละครที่เป็นมนุษย์จะมีลักษณะพิเศษ เช่น พระฤๅษีมีญาณวิเศษ มีเวทมนตร์คาถา หรือการมีกำเนิดในดอกบัว จะเห็นว่าอนุภาคตัวละครเอกมีกำเนิดในดอกบัวปรากฏในนิทานไทยเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีอนุภาคการกำเนิดในลักษณะที่คล้ายกัน เช่น เรื่องจำปาแก้วจำปาทอง นางจำปาแก้วจำปาทองกำเนิดในดอกจำปา เรื่องชินราช นางสร้อยเสาวรสกำเนิดในดอกไม้ เรื่องวงศ์สุวรรณค์ นางระชีทอนกำเนิดในดอกจัน หรือเรื่องไชยทัต นางอุทุมพรเกิดในผลมะเดื่อ เป็นต้น

อนุภาคตัวละครผีเสื้อสมุทรในนิทานเรื่องอื่นๆ ผีเสื้อสมุทรเป็นเพศหญิง อาศัยอยู่ในมหาสมุทรและแม่น้ำ เป็นผู้รักมากในกามารมณ์ เมื่อเห็นพระเอกก็เกิดหลงรัก และหาวิธีต่างๆ ที่จะลักพาตัวพระเอกไป แต่ผีเสื้อสมุทรในเรื่องพระคาวุตเป็นเพศชาย มีบทบาทและพฤติกรรมเหมือนกับผีเสื้อสมุทรในนิทานเรื่องอื่น ๆ ซึ่งสาเหตุที่ผีเสื้อน้ำในเรื่องพระคาวุตเป็นชายน่าจะมาจากการปรับอนุภาคให้เข้ากับเนื้อเรื่องเพราะตัวละครเอกเป็นหญิงงามจึงต้องเป็นผีเสื้อน้ำผู้ชายมาลักพาไป ในด้านอนุภาคเรื่องเงาะพบว่าในนิทานไทยเงาะเป็นคนที่มีความขี้กลัว คำอาศัยในป่า ในนิทานเรื่องอื่นๆ เงาะมักหลง

รักตัวละครเอกและมีบทบาทในการลักพาตัว หรือช่วยเหลือให้รอดพ้นจากอันตราย แต่ในเรื่องพระศาวุตเป็นพญาเงาะและมีบริวาร แต่ละคนล้วนมีความเก่งกล้าสามารถ มีบทบาทในการช่วยเหลือตัวละครเอก

อนุภาคเกี่ยวกับนก ในนิทานเรื่องอื่นๆ ปรากฏนกยักษ์ เช่น นกหัสดีนน นกการวิก นกอินทรี นกปักขาวายุกัตร์ นกยักษ์มีบทบาทในการทำให้ตัวละครเอกพลัดพรากจากกันโดยการโฉบหรือคาบไป นอกจากนี้เรื่องควีนมีนกกอินทรีสองผัวเมียเข้ามาจับคนในเมืองกินเป็นอาหาร ในเรื่องพระศาวุตปรากฏนกยักษ์ชื่อนกหัสดีนนมีวงเหมือนช้าง ออกและเท้าเหมือนราชสีห์ มีบทบาทในการโฉบตัวละครเอกให้พลัดพรากจากกันแต่ไม่ปรากฏพฤติกรรมจับมนุษย์กินเป็นอาหาร ส่วนอนุภาคเรื่องนกอื่นๆ ในนิทานเรื่องอื่น เป็นนกที่รู้ภาษามนุษย์ได้แก่ นกแขกเต้า นกสาธิกา นกแก้ว โดยนกจะเป็นผู้ช่วยตัวละครเอก เช่นบอกเรื่องราวต่างๆ ให้ตัวละครเอกรับรู้ ช่วยเหลือให้พระเอกกับนางเอกพบกัน ในเรื่องพระศาวุตมีอนุภาคนกรู้ภาษามนุษย์โดยนกได้ช่วยแจ้งข่าวให้ตัวละครทราบ

อนุภาคด้านของวิเศษ

อนุภาคในเรื่องพระศาวุต	อนุภาคในนิทานอื่นๆ
1. ไม้เท้าวิเศษ - ไม้เท้าวิเศษของพระศาวุต	1. ไม้เท้าวิเศษ - ไม้เท้าวิเศษในเรื่องพระสมุทร - ไม้เท้าตันชี้ตายปลายชี้เป็นในเรื่องอภัยทัต - ไม้เท้าวิเศษในเรื่องการเกิด
2. แก้ววิเศษ - แก้วมณีวิเศษอมแล้วเดินบนน้ำได้และป้องกันอันตรายจากสัตว์น้ำ	2. แก้ววิเศษ - แก้วมณีวิเศษในเรื่องเรื่องจันทร์สุริยา - แก้วมณีวิเศษในเรื่องจักรกฤษณ์ - ดวงแก้ววิเศษในเรื่องนางอุทัย
3. พัดวิเศษ - พัดวิเศษโบกเป็นไฟบรรลัยกัลป์	3. พัดวิเศษ - พัดวิเศษโบกเป็นไฟในเรื่องจินดาสุริยวงศ์

อนุภาคในเรื่องพระคาจูด	อนุภาคในนิทานอื่นๆ
<p>4. เรือวิเศษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรือพยนต์ที่เสกด้วยเวทมนตร์ใช้เดินทางในอากาศ <p>5. ถ้ำ/หาคที่มีอัญมณี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ถ้ำที่มีแต่ทองของผีเสื้อน้ำ - หาคที่เต็มไปด้วยอัญมณี <p>6. มนต์ระสกด</p> <ul style="list-style-type: none"> - มนต์ของผีเสื้อน้ำใช้สะกดนางโกมลรัศมีและพระคาจูดให้หลับ 	<p>4. เรือวิเศษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลำเกายนต์ในเรื่องกายเพชร - เรือพยนต์ในเรื่องสุวรรณสิน - เรือวิเศษในเรื่องแก้วหน้าม้า <p>5. ถ้ำ/หาคที่มีอัญมณี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ถ้ำพิเศษมีดวงแก้วมณีในเรื่องไกรทอง - ถ้ำเพชรนิลจินดาในเรื่องสุวรรณหงส์ - ภูเขาเพชรนิลจินดาในเรื่องพระอภัยมณี <p>6. มนต์ระสกด</p> <ul style="list-style-type: none"> - มนต์ของท้าวสุเมรุจักรวรรดิเรื่องพระสมุทรา - มนต์ของรณพัคตร์เรื่องกายแก้ว - มนต์ของพระสุวรรณสินเรื่องสุวรรณสิน

อนุภาคด้านของวิเศษในนิทานเรื่องอื่นๆ ที่มาของของวิเศษส่วนใหญ่ได้มาจากผู้วิเศษ เช่น เทวดา ฤๅษี พราหมณ์ ของวิเศษมีอนุภาพทำให้บุคคลธรรมดากลับมืออิทธิฤทธิ์ อนุภาคเรื่องไม้เท้าวิเศษในนิทานเรื่องอื่นๆ เป็นไม้เท้าวิเศษที่เอาไว้ต่อสู้กับศัตรู บางเรื่องมีคุณสมบัติตันชี้ตายปลายชี้เป็น ในนิทานเรื่องพระคาจูดมีไม้เท้าวิเศษเป็นอาวุธไว้ต่อสู้กับศัตรูแต่ไม่มีคุณสมบัติในการชี้ให้คนตายหรือชี้ให้ฟื้นคืนชีพ นอกจากนี้ยังมีการปรับคุณสมบัติของพัดในการโบกเป็นลมมาโบกเป็นไฟซึ่งเรื่องพระคาจูดกับเรื่องจินดาสุริยวงศ์มีอนุภาคเรื่องพัดวิเศษเหมือนกัน ส่วนอนุภาคเรื่องแก้วมณีวิเศษในนิทานเรื่องอื่นๆ มักมีคุณสมบัติสารพัดนึก เช่น อมแล้วสามารถเหาะได้ ใช้เนรมิตร่างกายให้มีรูปร่างงดงาม ใช้ส่องเพื่อหาทรัพย์สมบัติ ใช้ชุบชีวิต เรื่องพระคาจูด แก้วมณีมีความวิเศษเมื่ออมแล้วสามารถเดินบนน้ำได้และคุ้มภัยจากสัตว์น้ำ ลักษณะของอนุภาคเรื่องแก้วเดินบนน้ำน่าจะมาจากการที่ตัวละครต้องเดินทางข้ามมหาสมุทรจึงต้องมีแก้ววิเศษ เพื่อให้ตัวละครสามารถเดินบนน้ำกลับบ้านเมืองได้

อนุภาคเรื่อพยนต์คือเรื่อพิเศษที่ผูกขึ้นด้วยเวทมนตร์คาถา มีคุณสมบัติลอยไปในอากาศ ในนิทานเรื่องอื่นๆ มีอนุภาคเรื่อพยนต์ สำเกายนต์ เรื่อพิเศษ นอกจากนี้ในเรื่องสุวรรณ หงส์ยนต์และเรื่องวงศ์สุวรรณค์ มีอนุภาคเกี่ยวกับของวิเศษที่เกิดขึ้นจากเวทมนตร์แล้ว ใช้เดินทางไปในอากาศแต่เป็นสัตว์คือหงส์ยนต์ ในเรื่องพระคาฤตมีเรื่อพยนต์สามารถ ใช้เดินทางไปได้ในอากาศ

อนุภาคเรื่อของสถานที่วิเศษที่มีแต่เพชรนิลจินดา ในนิทานเรื่องอื่นๆ เป็น ถ้ำที่มีแต่ทองและอัญมณี หรือภูเขาที่มีแต่เพชรนิลจินดา ในเรื่องพระคาฤตมีอนุภาค เรื่อถ้ำที่มีแต่ทองและหาดที่มีแต่อัญมณี อนุภาคมนตร์สะกดในนิทานเรื่องอื่นๆ และ เรื่อพระคาฤตปรากฏตรงกันคือการใช้เพื่อสะกดให้หลับ โดยผู้ที่ใช้มนตร์นั้นมีจุด ประสงค์ในการลักพาตัวบุคคล หรือเข้าไปสำรวจเหตุการณ์ต่างๆ

อนุภาคด้านเหตุการณ์

อนุภาคในเรื่องพระคาฤต	อนุภาคในนิทานอื่นๆ
1. การเรียนวิชากับพระฤาษี - พระคาฤตเรียนวิชากับพระฤาษี โสมสิต	1. การเรียนวิชากับพระฤาษี - พระทินวงศ์เรียนวิชากับฤาษีในเรื่อง ทินวงศ์ - ลิ่นทองเรียนวิชากับฤาษีในเรื่อง ลิ่นทอง - จักรแก้วเรียนวิชากับฤาษีในเรื่อง จักรแก้ว
2. อนุภาคการพลัดพราก 2.1 การถูกยักษ์ลักพาตัว - ฝี่เสื่อน้ำล็กนางโกมลร์ศมี ไปไว้ที่ถ้ำ	2. อนุภาคการพลัดพราก 2.1 การถูกยักษ์ลักพาตัว - นางยักษ์ลักพาพระสมุทรรในเรื่องพระสมุทรร - นางยักษ์ลักพาดารานิกรในเรื่องเบญจมาสทอง - รณพัคตร์ลักพากายแก้วเรื่อง กายแก้ว

อนุภาคในเรื่องพระคาจูด	อนุภาคในนิทานอื่น ๆ
<p>2.2 การถูกนกยักษ์โฉบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - นางโกลมรัตน์มีถูกนกหัสติโนโฉบออกจากเมือง 	<p>2.2 การถูกนกยักษ์โฉบหรือคาบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปักษาวายภักตร์โฉบมณีสุริยงเรื่องมณีสุริยง - นกอินทรีคาบพระชินุรัตน์ในเรื่องชินราช - นกหัสติโนโฉบโอรสนางประไพสุริยาเรื่องธนูขรรค์
<p>3 การช่วยเหลือ</p>	<p>3. การช่วยเหลือ</p>
<p>3.1 เทวดาช่วยเหลือมนุษย์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เทวดาช่วยเหลือนางโกลมรัตน์และพระคาจูด 	<p>3.1 เทวดาช่วยเหลือมนุษย์</p> <ul style="list-style-type: none"> - เทวดาช่วยพระวัฒนวงศ์ในเรื่องวัฒนวงศ์
<p>3.2 ฤาษีช่วยเหลือมนุษย์</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระฤาษีโฆสิตและโยคีทั้ง 4 ช่วยเหลือนางโกลมรัตน์และพระคาจูด 	<p>3.2 ฤาษีช่วยเหลือมนุษย์</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระฤาษีแปลงสารช่วยพระรถในเรื่องพระรถ - พระฤาษีช่วยพระอุเทนให้ครองเมืองในเรื่องอุเทน - พระฤาษีช่วยชินุรัตน์จากนกอินทรีในเรื่องชินราช
<p>3.3 นกช่วยเหลือมนุษย์</p> <ul style="list-style-type: none"> - นกบอกทางเมืองบุร่าให้สินสะกำทราบ 	<p>3.3 นกช่วยเหลือมนุษย์</p> <ul style="list-style-type: none"> - นกสาธิตาช่วยพระพรณรังสีในเรื่องแก้วกิริยา - นกแก้วช่วยทำวรัตซังในเรื่องศิลปะศาสตร์ - นกแขกเต้าช่วยเดโชชัยในเรื่องเดโชชัย

อนุภาคในเรื่องพระคาถุต	อนุภาคในนิทานอื่น ๆ
<p>4. การแปลงกายเป็นนก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ยายซิมันทะลีแปลงกายเป็นกาเผือก <p>5. การแปลงเป็นเทวดา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผีเสื้อน้ำแปลงกายเป็นเทวดา <p>6. การปลอมตัวเป็นชาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - นางจันทะเวहन นางเสาวรีและนางภารณี ปลอมเป็นชายเพื่อหลอกนางกำนัลเมืองบุร่า <p>7. การผจญภัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระคาถุตต่อสู้กับผีเสื้อน้ำ - พระคาถุตต่อสู้กับเขี้ยวกาง 	<p>4. การแปลงกายเป็นนก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลิ่นทองแปลงกายเป็นนกสาลิกาในเรื่องลิ่นทอง - กายเพ็ชร์แปลงกายเป็นนกในเรื่องกายเพ็ชร์ - นางโกลมลัลยาแปลงกายเป็นนกในเรื่องพระโมลี <p>5. การแปลงเป็นเทวดา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ท้าวสิงหลแปลงกายเป็นเทวดาในเรื่องศรนิรินทร์ - ยักษ์แปลงกายเป็นพระอินทร์ในเรื่องกายเพชร <p>6. การปลอมตัวเป็นชาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - นางเสาวภาคปลอมเป็นชายในเรื่องพระโมลี - นางสุวรรณดาราปลอมเป็นชายในเรื่องพระมณีสุริยง - นางสร้อยมาลีปลอมเป็นชายในเรื่องโคมทอง <p>7. การผจญภัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระกฤษราชวงศ์ต่อสู้กับยักษ์ในเรื่องกฤษราชวงศ์ - สุวรรณรัตน์ต่อสู้กับพระยายักษ์ในเรื่องจำปาสีตัน - จันทโครบรบกับยักษ์พยนต์ในเรื่องจันทโครบ

อนุภาคในเรื่องพระคาวุต	อนุภาคในนิทานอื่น ๆ
<p>8. การสมพาสที่ผิดธรรมชาติ</p> <p>8.1 การสมพาสกับนางที่กำลังเฝ้าในดอกบัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ท้าวพิสูริยการสมพาส กับนางโกลมรัตน์ <p>8.2 การสมพาสกับปลา/เงือก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผีเสื้อน้ำสมพาสกับปลา - เทวดาช่วยพระกฤษราชวงศ์ในเรื่องกฤษราชวงศ์ - เทวดาช่วย دلใจพระสุวรรณเลขานในเรื่องสุวรรณเลขาน <p>8.3 การสมพาสกับกินรี</p> <ul style="list-style-type: none"> - เขี้ยวทางสมพาสกับกินรี 	<p>8. การสมพาสที่ผิดธรรมชาติ</p> <p>8.1 การสมพาสกับนางที่กำลังเฝ้าในดอกบัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - อภัยทัตสมพาสกับนางปทุมเกสรในเรื่องอภัยทัต - พินสุริยาสมพาสกับนางสุริยงในเรื่องปิ่นทอง - ลักษณะวงศ์สมพาสกับนางทิพเกสรในเรื่องลักษณะวงศ์ <p>8.2 การสมพาสกับปลา/เงือก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทศกัณฐ์สมพาสกับนางปลาในเรื่องรามเกียรติ์ - พระอภัยมณีสมพาสกับนางเงือกในเรื่องพระอภัยมณีอนุภาคในเรื่องพระคาวุตอนุภาคในนิทานอื่น ๆ <p>8.3 การสมพาสกับกินรี</p> <ul style="list-style-type: none"> - เขี้ยวทางสมพาสกับกินรีในเรื่องสุริวงศ์ - พระสนมสมพาสกับนางมโนห์ราในเรื่องมโนห์รา - สิงห์ไกรภพสมพาสกับกินรีในเรื่องสิงห์ไกรภพ
<p>9. การหลอกลวงเพื่อทำร้าย</p> <ul style="list-style-type: none"> - นางโกลมรัตน์หลอกให้ผีเสื้อน้ำรำจนเหนื่อยแล้วนำพัดวิเศษมาพัดเป็นไฟไหม้ผีเสื้อน้ำเองเสียชีวิต 	<p>9. การหลอกลวงเพื่อทำร้าย</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระนารายณ์แปลงหลอกนันทกให้รำจนเหนื่อยเพื่อขอตนขึ้นตนเองล้มลงในเรื่องรามเกียรติ์ - พหลวิชัยหลงและสังหารท้าวมันนุราชในเรื่องคาวี - นางอุทัยหลอกนางจันทาจนเสียชีวิตในเรื่องนางอุทัย

อนุภาคในเรื่องพระคาวุด	อนุภาคในนิทานอื่น ๆ
10. การพยายามหลีกเลี่ยงหนี - นางโกมลรัศมีรำบูนุชาพระอิศวร เพื่อคิดหนทางหนี	- พหลวิชัยลวงและสังหารท้าวสันนุ ราชในเรื่องคาวี - นางอุทัยหลอกนางฉันทาจนเสีย ชีวิตในเรื่องนางอุทัย 10. การพยายามหลีกเลี่ยงหนี - นางมโนห์รารำบูนุชยัญแล้วบิน หนีในเรื่องมโนห์รา - พระรถเสนมอมเหล้านางเมรีเพื่อ หนีในเรื่องรถเสน - พระอภัยมณีลวงผีเสื้อสมุทรเพื่อ หนีในเรื่องพระอภัยมณี

อนุภาคด้านเหตุการณ์ นิทานเรื่องพระคาวุดและนิทานเรื่องอื่น ๆ มีอนุภาคเรื่องตัวละครเอกเรียนวิชากับพระฤๅษี สาเหตุของอนุภาคนี้น่าจะมาจากพระฤๅษีเป็นผู้มีวิชาอาคม วิชาศีลและช่วยเหลือคนดี ส่วนอนุภาคเรื่องการพลัดพรากในนิทานเรื่องอื่น ๆ และเรื่องพระคาวุด ปรากฏการพลัดพรากอันมีสาเหตุมาจากยักษ์และนกยักษ์ และอนุภาคเทวดาช่วยเหลือมนุษย์ ในนิทานเรื่องอื่น ๆ ปรากฏในลักษณะของเทวดาช่วยเหลือปกป้องตัวละครเอก ให้อาวุธวิเศษ นำพาตัวละครเอกไปถึงจุดหมายปลายทางได้ถูกต้องหรือพบกับคนที่กำลังติดตามหา ในเรื่องพระคาวุดปรากฏอนุภาคเทวดาช่วยเหลือตัวละครเอกโดยการเฉลียวใจให้เดินทางไปพบกับผู้ช่วยเหลือและปกป้องจากอันตรายต่าง ๆ ส่วนอนุภาคเรื่องพระฤๅษีช่วยเหลือมนุษย์ โดยการให้ที่พักอาศัย ให้ของวิเศษ หรือช่วยเหลือจากอันตรายต่าง ๆ ส่วนอนุภาคเรื่องสัตว์ช่วยเหลือมนุษย์ในนิทานเรื่องอื่น ๆ ปรากฏอนุภาคคนเป็นผู้ช่วยตัวเองให้ได้พบกันหรือบอกเรื่องราวต่าง ๆ ให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ ในเรื่องพระคาวุดปรากฏอนุภาคคนช่วยบอกเรื่องราวของพระคาวุดให้แก่พระพี่เลี้ยงทราบ

อนุภาคเรื่องการแปลงกายจากมนุษย์เป็นนกในนิทานเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ การแปลงเป็นนกสาลิกา นกอินทรี โดยมีจุดประสงค์เพื่ออำพรางร่างกายที่แท้จริงและเพื่อการเดินทางได้สะดวก ในเรื่องพระคาวุดมีการแปลงเป็นกาขาว และอนุภาคการแปลง

กลายเป็นเทวดา นิทานเรื่องอื่นๆ ปรากฏอนุภาคการแปลงเป็นเทวดาเพื่อลวงศัตรูในเรื่องพระคาวุตปรากฏอนุภาคการแปลงเป็นเทวดาเพื่อลวงให้หลงใหลในรูปร่างหน้าตาที่งดงาม นอกจากนี้อนุภาคเรื่องการปลอมตัวเป็นชายในนิทานเรื่องอื่นๆ มีการปลอมเป็นชายเพื่อออกรบ เพื่อผจญภัย เพื่อพร่างร่างกายอันแท้จริง และหลบหนี ในเรื่องพระคาวุตปรากฏอนุภาคการปลอมเป็นชายเพื่อลวงให้หลงรัก

อนุภาคเรื่องต่อสู้กับยักษ์ในระหว่างการเดินทางกลับบ้านเมือง หรือระหว่างการติดตามหาผู้ที่พลัดพราก สาเหตุการต่อสู้กับยักษ์ในนิทานเรื่องอื่นมีหลายประการ เช่น ความต้องการมนุษย์ไปเป็นคู่ครอง ความต้องการมนุษย์ไปเป็นอาหาร การลักพาธิดายักษ์ไปเป็นคู่ครอง ส่วนเรื่องพระคาวุตมีสาเหตุมาจากยักษ์ต้องการตัวละครเอกไปเป็นภรรยา ส่วนอนุภาคการสมพาสที่ผิดธรรมชาติในนิทานเรื่องอื่นได้แก่ การสมพาสกับนางที่มีกำเนิดในดอกบัว การสมพาสระหว่างมนุษย์กับสัตว์ การสมพาสระหว่างมนุษย์กับอมมนุษย์ การสมพาสระหว่างอมมนุษย์กับอมมนุษย์ เป็นต้น ในเรื่องพระคาวุตปรากฏอนุภาคเรื่องการสมพาสระหว่างมนุษย์กับนางผู้มีกำเนิดในดอกบัว ยักษ์กับกนิริยักษ์กับปลา อนุภาคเรื่องการหลอกลวงและทำร้าย ปรากฏในลักษณะของการหลอกลวงเพื่อหลบหนี การช่วยเหลือ การต่อสู้ และการแก้แค้น ส่วนอนุภาคเรื่องการหลีกหนีในนิทานเรื่องอื่นๆ ปรากฏเรื่องการออกอุบายเพื่อหลีกหนีจากการถูกกักขังหน่วงเหนี่ยว ได้แก่ การมอมเหล้า การหลอกให้อีกฝ่ายไปจำศีล ในเรื่องพระคาวุตกับเรื่องมโนห์ราปรากฏอนุภาคเรื่องการพยายามหลีกหนีตรงกันคือการทำที่ร้ายรำเพื่อคิดหาทางหนี

สรุป

อนุภาคด้านตัวละครในนิทานคำกลอนเรื่องพระคาจูดมีลักษณะเหมือนกับวรรณกรรมนิทานของไทย ได้แก่มีการใช้ตัวละครที่มีลักษณะพิเศษ เช่น มีอำนาจเหนือธรรมชาติ มีวิชาความรู้ และมักเป็นตัวแทนของฝ่ายดี นอกจากนี้ยังใช้สัญลักษณ์ของนางผู้มีกำเนิดในดอกบัวสื่อถึงความดีงาม ความบริสุทธิ์ซึ่งเป็นคุณสมบัติพิเศษของตัวละครเอก แต่ในทางกลับกันตัวละครที่มีรูปร่างน่าเกลียดน่ากลัว มีนิสัยดุร้าย มากมากในกามคุณ เช่น ยักษ์ ปีศาจ อมนุษย์ต่าง ๆ มักเป็นตัวแทนของฝ่ายร้ายกระทำให้ตัวละครเอกได้รับความเดือดร้อนในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการพลัดพราก ในส่วนอนุภาคตัวละครสังเกตได้ว่าตัวละครที่เป็นฝ่ายร้ายมักมีอำนาจ มีอิทธิฤทธิ์แม้เป็นสัตว์ก็ไม่ใช้สัตว์ธรรมดา เช่น นกยักษ์ แต่ในที่สุดก็ต้องแพ้ความดีคือฝ่ายตัวละครเอก

อนุภาคด้านของวิเศษในนิทาน ปรากฏขึ้นเพื่อความสนุกสนานของเนื้อเรื่องเพิ่มความวิเศษเหนือธรรมชาติให้แก่ตัวละคร และเพิ่มความเก่งกล้าสามารถให้ตัวละครในการเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ส่วนที่มาของของวิเศษมักได้จากผู้วิเศษที่เป็นอาจารย์ เช่น ฤาษี พราหมณ์ หรือผู้วิเศษอื่นๆ

อนุภาคเรื่องการพลัดพรากซึ่งมีสาเหตุมาจากนกยักษ์และยักษ์ แสดงให้เห็นถึงการเป็นตัวแทนของความชั่วร้ายที่เข้ามาทำให้ชีวิตของตัวละครทุกข์ลำบาก แสดงให้เห็นถึงอุปสรรคที่ยากลำบากไม่สามารถช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้ง เพราะผู้เป็นสาเหตุล้วนแต่เป็นผู้มีอำนาจและอิทธิฤทธิ์เหนือมนุษย์ธรรมดา ส่วนอนุภาคการหลีกเลี่ยงและการหลอกลวงแสดงให้เห็นถึงความสามารถของตัวละครเอกที่คิดหาวิธีหลอกลวงและหลบหนีไปจากศัตรู ส่วนการฝ่าฟันอุปสรรคของตัวเอก ไม่ว่าจะชนะอุปสรรคได้ด้วยความสามารถของตนหรือมีผู้ช่วยเหลือ โดยอนุภาคเรื่องการช่วยเหลือ ผู้ช่วยเหลือส่วนใหญ่เป็นผู้วิเศษ มีคุณความดี มีศีลธรรม แสดงถึงการเป็นตัวแทนของคุณความดีที่ช่วยเหลือเกื้อกูลมนุษย์หรือสัตว์ที่ตกทุกข์ได้ยากให้พ้นหรือบรรเทาจากความทุกข์ร้อน

อนุภาคอีกอนุภาคหนึ่งที่เรื่องพระคาจูดและนิทานไทยเรื่องอื่นๆ นิยมร่วมกันคืออนุภาคการสมรสกับนางที่เกิดในดอกบัว คนไทยรับเอาความคิดเรื่องผู้มีบุญเกิดในดอกบัวมาจากอินเดียซึ่งมีทั้งหญิงและชาย แต่ไทยรับเอาแต่คติหญิงที่เกิดในดอกบัว โดยเฉพาะนางปทุมาวดี ซึ่งมีเรื่องเล่าอยู่ในไตรภูมิพระร่วง อนุภาคเรื่องนางเกิดใน

ดอกบัวสะท้อนให้เห็นทัศนคติของชายที่มีต่อหญิงในอุดมคติคือเป็นหญิงงาม มีความบริสุทธิ์และมีความดีงาม เปรียบเสมือนดอกบัวที่เกิดในโคลนตมแต่มาเบ่งบานเหนือน้ำส่งกลิ่นหอมและสวยงามโดยปราศจากการเปราะเปื้อนของโคลนตม ซึ่งเป็นคุณลักษณะของดอกบัวตามความเชื่อที่ได้รับมาจากพระพุทธรศาสนา (ปริยารัตน์ เชาวลิขิตประพันธ์, 2549: 161)

นิทานคำกลอนเรื่องพระคาจูด มีอนุภาคที่มีความเหมือนกับวรรณกรรมนิทานเรื่องอื่นๆ ในภาคกลางเป็นจำนวนมาก มีการเลือกใช้อุภาคให้เข้ากับเนื้อเรื่องตัวอย่าง เช่น เรื่องแก้วมณีในนิทานเรื่องอื่นๆ มีคุณสมบัติในการชุบชีวิต การใช้เหาะ หรือมีคุณสมบัติสารพัดนึก เรื่องพระคาจูดเลือกอนุภาคที่พาเดินบนน้ำได้ เพื่อปรับเข้ากับเนื้อเรื่องที่ว่าตัวละครเอกต้องฝ่าฟันอุปสรรคข้ามมหาสมุทรกลับบ้านเมือง หรือเรื่องของผีเสื้อน้ำในนิทานเรื่องอื่นๆ ผีเสื้อน้ำจะเป็นหญิง แต่ในนิทานเรื่องพระคาจูดผีเสื้อน้ำจะเป็นชาย เพราะให้เข้ากับเนื้อเรื่องที่ว่าตัวละครเอกฝ่ายหญิงต้องฝ่าฟันอุปสรรคจึงต้องมีผีเสื้อชายมาทำให้เกิดการพลัดพราก นิทานคำกลอนเรื่องพระคาจูดมีโครงสร้างแบบจักรๆ วงศ์ๆ ที่คนไทยคุ้นเคย กล่าวคือมีการเรียนวิชา การพลัดพราก ผจญอุปสรรค การพยายามแก้ปัญหา และสุดท้ายแสดงให้ว่าการทำดียอมได้ดี การทำชั่วยอมได้ชั่ว และธรรมะยอมเป็นฝ่ายมีชัย อนุภาคในเรื่องพระคาจูดสอดคล้องกับโครงสร้างดังกล่าวเน้นย้ำความนิยมอนุภาคเหล่านี้ในนิทานไทยโดยเฉพาะภาคกลาง ซึ่งนอกจากมุ่งความสนุกสนานแล้วยังมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนคนในสังคมอีกด้วย

บรรณานุกรม

- ตรีศิลป์ บุญขจร. “วรรณกรรมประเภทกลอนสวดภาคกลาง : การศึกษาเชิงวิเคราะห์”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวรรณคดีไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. **นิทานพื้นบ้านศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ปรียารัตน์ ชาวลิตประพันธ์. **การสมพาสที่ผิดธรรมชาติในนิทานไทย การศึกษาอนุภาคทางคติชนวิทยา**. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- รัฐชนีย์ ศรีสมาน. “การวิเคราะห์อนุภาคการเปลี่ยนรูปลักษณะตัวละครในนิทาน, ประโลมโลกของไทย”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- ศิราพร ณ กลาง. **ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน – นิทานพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.